

درسنامه جامع روش‌های ارزیابی در آسیب‌شناسی گفتار و زبان

ویراستار: دکتر فریبا یادگاری

درسنامه جامع روش‌های ارزیابی در آسیب‌شناسی گفتار و زبان

ویراستار: دکتر فریبا یادگاری

درسنامه جامع روش‌های ارزیابی در آسیب‌شناسی گفتار و زبان کتابی مبسوط در حوزه ارزیابی گفتار و زبان و اختلالات آن و شامل روش‌های انجام کار، پیشنهادهایی برای اجرای دقیق و ماهرانه و اطلاعات کاربردی در موضوع‌های تخصصی گفتار و زبان است. این درسنامه در راستای تألیف کتاب‌های مفید و وزین بومی با دعوت از نویسندگان صاحب‌نظر ایرانی داخل و خارج از کشور و به همت و قلم آنان تدوین شده است.

به نام خداوند جان آفرین حکیم سخن در زبان آفرین

درسنامه جامع روش‌های ارزیابی در آسیب‌شناسی گفتار و زبان

Comprehensive textbook of assessment methods in speech and
language pathology

نویسندگان:

دکتر فریبا یادگاری، دکتر آذر مهری، دکتر آرزو صفاریان، دکتر اکرم احمدی، دکتر پریسا رضائی، دکتر عطیه اشتری،
دکتر حسن فرید مفیدی طهرانی، دکتر ریحانه محمدی، دکتر زهراسادات قریشی، دکتر سید ابوالفضل تهیدست،
دکتر طلّیه ظریفیان، دکتر عباس عبادی، دکتر علی دهقان، دکتر فاطمه درخشنده، دکتر فرهاد سخائی، دکتر کوثر
باغبان، دکتر گلاویژ کریمی جوان، دکتر گلنوش گل محمدی، دکتر لیلا قلیچی، دکتر محمدحسین روحانی راوری،
دکتر مرتضی فرازی، دکتر مرضیه پورجواد، دکتر مریم ترامشلو، دکتر مسلم شعبانی، دکتر معصومه سلمانی،
دکتر مونا ابراهیمی پور، دکتر ناهید جلیله‌وند، دکتر هدیه هاشمی، رضوانه نائیبیان، دکتر زهرا بابائی، دکتر سمانه
سازگارنژاد، شیما ایران‌فر، دکتر مرصده ایمانی شکیبایی، مهدیه دانشور، مینا فتوحی، دکتر ندا طهماسبی

ویراستار:

دکتر فریبا یادگاری

عنوان و نام پدیدآور	: درسنامه جامع روش‌های ارزیابی در آسیب‌شناسی گفتار و زبان = Comprehensive textbook of assessment methods in speech and language pathology / نویسندگان فریبا یادگاری ... ؛ ویراستار فریبا یادگاری.
مشخصات نشر	: تهران: دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی، ۱۴۰۴.
مشخصات ظاهری	: ۷۵۴ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۷۹۸۴-۳۳-۰
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: نویسندگان فریبا یادگاری، آذر مهری، آرزو صفاریان، اکرم احمدی، پریسا رضایی، عطیه اشتری، حسن فرید مفیدی طهرانی، ریحانه محمدی
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: گفتار -- نارسایی‌ها -- آزمون‌ها Speech disorders -- Testing گفتار -- نارسایی‌ها -- تشخیص Speech disorders -- Diagnosis
شناسه افزوده	: یادگاری، فریبا، ۱۳۴۳ -
شناسه افزوده	: دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی
رده‌بندی کنگره	: ۴۲۳RC
رده‌بندی دیویی	: ۸۵۵۰۶/۶۱۶
شماره کتابشناسی ملی	: ۱۰۰۷۳۵۷۴
اطلاعات رکورد کتابشناسی	: فیبا

دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی

نام کتاب: درسنامه جامع روش‌های ارزیابی در آسیب‌شناسی گفتار و زبان

نویسندگان: دکتر فریبا یادگاری، دکتر آذر مهری، دکتر آرزو صفاریان، دکتر اکرم احمدی، دکتر پریسا رضایی، دکتر عطیه اشتری، دکتر حسن فرید مفیدی طهرانی، دکتر ریحانه محمدی، دکتر زهراسادات قریشی، دکتر سید ابوالفضل تهیدست، دکتر طلحه ظریفیان، دکتر عباس عبادی، دکتر علی دهقان، دکتر فاطمه درخشنده، دکتر فرهاد سخائی، دکتر کوثر باغبان، دکتر گلاویژ کریمی جوان، دکتر گلنوش گل محمدی، دکتر لیلا قلیچی، دکتر محمدحسین روحانی راوری، دکتر مرتضی فرازی، دکتر مرضیه پورجواد، دکتر مریم ترامشلو، دکتر مسلم شعبانی، دکتر معصومه سلمانی، دکتر مونا ابراهیمی‌پور، دکتر ناهید جلیله‌وند، دکتر هدیه هاشمی، رضوانه نائیبان، دکتر زهرا بابائی، دکتر سمانه سازگارنژاد، شیما ایران‌فر، دکتر مرسله ایمانی شکیبایی، مهدیه دانشور، مینا فتوحی، دکتر ندا طهماسبی

ویراستار: دکتر فریبا یادگاری

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۹۸۴-۳۳-۰

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

چاپ اول: ۱۴۰۴

چاپ: ارشیا

ناشر: دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی

نشانی: اوین، بلوار دانشجو، خیابان کودکان، دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی

تلفکس: ۷۱۷۳۲۲۲۰

● صفحه‌آرا: گروه گرافیکی ارشیا ● طراحی جلد: گروه گرافیکی ارشیا

همه حقوق نشر برای ناشر محفوظ است؛ هرگونه استفاده از متن به هر صورتی در قالب کتابچه، جزوه، تهیه CD آموزشی، تهیه نرم‌افزار، استخراج آزمون، ترجمه به دیگر زبان‌ها و استفاده از مطالب کتاب، اشکال، تصاویر و... بدون اجازه کتبی از ناشر غیر قانونی است.

بخش اول: اصول و روش‌های عمومی ارزیابی

فصل اول: مقدمه‌ای بر روش‌ها و فلسفه ارزیابی در آسیب‌شناسی گفتاروزبان: دکتر فریبا یادگاری

فصل دوم: اصول فعالیت بالینی: دکتر زهراسادات قریشی، مرصده ایمانی شکیبایی

فصل سوم: روش‌های مشاوره و مصاحبه تشخیصی در آسیب‌شناسی گفتاروزبان: دکتر حسن فربد مفیدی طهرانی، دکتر مرتضی فرازی

فصل چهارم: آزمون‌های گفتاروزبان: گستره، روان‌سنجی و هنجاریابی: دکتر عباس عبادی، دکتر ندا طهماسبی

فصل پنجم: ارزیابی مکانیسم دهانی‌چهره‌ای تولید گفتار: دکتر مرضیه پورجواد

فصل ششم: ارزیابی از راه دور در اختلالات گفتار، زبان و بلع: دکتر محمد حسین روحانی راوری، مهدیه دانشور

بخش دوم: روش‌های ارزیابی اختصاصی

فصل هفتم: ارزیابی سیستم شنوایی: دکتر مسلم شعبانی، شیما ایران‌فر

فصل هشتم: ارزیابی اختلالات صدای گفتار: دکتر طلیمه ظریفیان، دکتر اکرم احمدی، مینا فتوحی

فصل نهم: ارزیابی اختلالات زبانی در کودکان پیش‌دبستانی: دکتر ناهید جلیله‌وند، دکتر ریحانه محمدی

فصل دهم: ارزیابی زبان و خواندن و نوشتن در سنین مدرسه: دکتر معصومه سلمانی

فصل یازدهم: ارزیابی اختلال طیف اُتیسم: دکتر عطیه اشتری، رضوانه نائیبیان

فصل دوازدهم: ارزیابی آفازی بزرگ‌سال: دکتر فریبا یادگاری، دکتر سمانه سازگارنژاد، دکتر زهرا بابائی

فصل سیزدهم: ارزیابی اختلالات صدا: دکتر علی دهقان

فصل چهاردهم: ارزیابی اختلالات روانی گفتار: دکتر سید ابوالفضل تهیدست

فصل پانزدهم: ارزیابی اختلالات تغذیه و بلع: دکتر مریم ترامشلو، دکتر لیلا قلیچی

فصل شانزدهم: ارزیابی گفتار و عملکرد دريچه نرم‌کامی حلقی در افراد با شکاف لب و کام: دکتر فاطمه درخشنده، دکتر پریسا رضائی، دکتر کوثر باغبان، دکتر هدیه هاشمی

فصل هفدهم: ارزیابی اختلالات شناختی ارتباطی: دکتر مونا ابراهیمی‌پور، دکتر آرزو صفاریان

فصل هجدهم: ارزیابی اختلالات گفتاری عصب‌زاد: دکتر گلنوش گلمحمدی، دکتر فرهاد سخائی، دکتر فریبا یادگاری

فصل نوزدهم: ارزیابی گفتاروزبان در خرده‌فرهنگ‌ها و چندزبانگی: دکتر آذر مهری، دکتر گلاویژ کریمی جوان

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
پیش‌گفتار.....	۱۹
بخش اول: اصول و روش‌های عمومی ارزیابی.....	۲۱
فصل اول: مقدمه‌ای بر روش‌ها و فلسفه ارزیابی در آسیب‌شناسی گفتاروزبان.....	۲۳
مقدمه.....	۲۳
روش‌های ارزیابی.....	۲۵
آزمون‌های هنجار مرجع.....	۲۶
آزمون‌های معیار مرجع.....	۲۷
ارزیابی‌های غیر رسمی.....	۲۸
ارزیابی پویا.....	۲۹
حوزه‌های ارزیابی.....	۲۹
مداخله بدون ارزیابی میسر نیست.....	۳۰
سپاهه ارزیابی.....	۳۱
تاریخچه‌گیری.....	۳۱
مصاحبه بالینی تشخیصی.....	۳۱
غربالگری شنوایی.....	۳۲
معاینه دهانی چهره‌ای.....	۳۲
سایر موارد.....	۳۲
پرسش‌های پایانی فصل.....	۳۳
فهرست منابع.....	۳۳
فصل دوم: اصول فعالیت بالینی.....	۳۵
مقدمه.....	۳۵
اهداف و حوزه‌های ارائه خدمت در گفتاردرمانی.....	۳۶
حوزه فعالیت بالینی.....	۳۷
حوزه فعالیت حرفه‌ای.....	۳۹
محیط‌های بالینی در گفتاردرمانی.....	۴۰
پیش‌نیازهای فعالیت بالینی.....	۴۲
تعامل با دیگر متخصصان.....	۴۴
طبقه‌بندی ICF در ارزیابی اختلالات گفتاروزبان.....	۵۱
اصول اخلاق حرفه‌ای در گفتاردرمانی.....	۵۳
پرسش‌های پایانی فصل.....	۶۰
فهرست منابع.....	۶۰
فصل سوم: روش‌های مشاوره و مصاحبه تشخیصی در آسیب‌شناسی گفتاروزبان.....	۶۱
مقدمه.....	۶۱
مشاهده کلی.....	۶۲
مصاحبه.....	۶۲

۶۲	آزمون.....
۶۳	ارزیابی بالینی.....
۶۳	مشاهده تفصیلی.....
۶۳	انواع مشاهده.....
۶۳	مشاهده آزاد.....
۶۴	مشاهده منظم و ساخت‌یافته.....
۶۴	شرح تکمیلی مصاحبه.....
۶۴	ابعاد مصاحبه.....
۶۴	تفاهم.....
۶۴	تکنیک.....
۶۵	وضعیت روانی.....
۶۵	تشخیص بالینی.....
۶۵	مراحل مصاحبه.....
۶۵	دسته‌بندی‌های مختلف مصاحبه.....
۶۶	مصاحبه بینش‌گرا/علامت‌گرا.....
۶۷	مصاحبه آزاد/ساخت‌دار.....
۶۷	مصاحبه تاریخچه/وضعیت روانی.....
۶۸	مصاحبه پذیرش/ارزیابی/درمانی.....
۶۹	مروری بر رویکردهای ارزیابی.....
۶۹	رویکرد روان تحلیلی.....
۶۹	رویکرد رفتاری.....
۷۰	رویکرد شناختی.....
۷۰	ارزیابی و مصاحبه روان‌شناختی در مورد اختلالات گفتاروزبان.....
۷۰	فرد دارای لکنت (بزرگ‌سال و نوجوان).....
۷۱	فرد دارای آفازی.....
۷۲	کودک دارای اختلال یادگیری.....
۷۲	کودک دارای اختلالات تولید.....
۷۲	کودک دارای اختلالات تکاملی.....
۷۳	فرد دارای دیس‌آرتری.....
۷۳	کودک یا بزرگ‌سال دارای اختلال تشدید.....
۷۳	کودک دارای اختلال ویژه زبانی.....
۷۴	فرد دارای اختلال صوت.....
۷۴	ملاحظات کلی.....
۷۴	پرسش‌های پایانی فصل.....
۷۵	فهرست منابع.....
۷۷	فصل چهارم: آزمون‌های گفتاروزبان: گستره، روان‌سنجی و هنجاریابی.....
۷۷	مقدمه.....
۷۸	مراحل تولید آزمون.....

۷۸	تعریف مفهوم.....
۷۸	طراحی ابزار.....
۷۸	پایش و مرور گویه‌ها.....
۷۹	آزمون مقدماتی ابزار.....
۷۹	تحلیل گویه‌ها.....
۷۹	انتخاب گویه‌ها برای باقی ماندن در مقیاس.....
۷۹	انجام آزمون میدانی.....
۷۹	روایی سازه ابزار.....
۸۰	اعتبار ابزار.....
۸۰	هنجاریابی.....
۸۰	ویرایش و انتشار ابزار نهایی.....
۸۰	تولید گویه.....
۸۰	مفهوم‌پردازی.....
۸۲	تدوین گویه و ایجاد استخر گویه‌ها.....
۸۳	ویژگی‌های ظاهری گویه‌ها.....
۸۳	ارزشیابی اولیه گویه‌های ابزار.....
۸۴	تعیین مقیاس اندازه‌گیری.....
۸۵	ویژگی‌های روان‌سنجی ابزارهای اندازه‌گیری.....
۸۵	روایی.....
۸۵	الف) روایی صوری.....
۸۶	تعیین کیفی روایی صوری.....
۸۶	تعیین کمی روایی صوری.....
۸۶	ب) روایی محتوا.....
۸۷	تعیین کمی روایی محتوا.....
۸۷	نسبت روایی محتوا.....
۸۸	شاخص روایی محتوا.....
۹۰	ج) روایی ملاک (یا معیار).....
۹۰	ملاک استاندارد طلایی.....
۹۱	انواع روایی ملاکی.....
۹۲	د) روایی سازم.....
۹۲	روایی همگرا.....
۹۲	روایی گروه‌های شناخته‌شده.....
۹۲	روایی واگرا (افتراقی).....
۹۳	اعتبار.....
۹۳	الف) همسانی درونی.....
۹۳	ضریب آلفا.....
۹۴	روش دونیمه‌کردن.....
۹۴	روش کودررچاردسون.....
۹۴	ب) ثبات: آزمون-بازآزمون.....

۹۵	(ج) فرم‌های موازی.....
۹۶	(د) اعتبار میان و درون‌ارزیاب.....
۹۷	نمرات استاندارد و تبدیل‌شده.....
۹۸	هنجارها.....
۹۸	نقاط برش.....
۹۹	تأثیر هدف مطالعه بر تعیین نقطه برش.....
۹۹	روش‌های یافتن نقطه برش مطلوب.....
۱۰۰	اعتبار آزمون‌های تشخیصی براساس منحنی ROC.....
۱۰۰	پاسخگویی.....
۱۰۱	تفسیرپذیری و اندازه‌گیری.....
۱۰۱	روش‌های ترجمه ابزار.....
۱۰۴	کاسمین.....
۱۰۴	طبقه‌بندی ویژگی اندازه‌گیری.....
۱۰۵	پرسش‌های پایانی فصل.....
۱۰۵	فهرست منابع.....
۱۰۷	فصل پنجم: ارزیابی مکانیسم دهانی‌چهره‌ای تولید گفتار.....
۱۰۷	مقدمه.....
۱۰۸	ویژگی‌های عصبی‌عضلانی بارز در ارتباط با گفتار.....
۱۱۰	مراحل قبل از شروع ارزیابی.....
۱۱۱	ارزیابی مکانیسم دهانی‌چهره‌ای.....
۱۱۱	صورت.....
۱۱۲	فک.....
۱۱۳	زبان.....
۱۱۵	دریچه نرم کامی حلقی.....
۱۱۶	حنجره.....
۱۱۶	بازتاب‌ها.....
۱۱۸	ارزیابی آپراکسی دهانی غیرکلامی.....
۱۱۹	ارزیابی سرعت حرکات متناوب و سرعت حرکات متوالی.....
۱۱۹	ارزیابی عملکرد حسی.....
۱۲۰	پرسش‌های پایانی فصل.....
۱۲۱	فهرست منابع.....
۱۲۳	فصل ششم: ارزیابی از راه دور در اختلالات گفتار، زبان و بلع.....
۱۲۳	مقدمه و تاریخچه.....
۱۲۴	روند اجرای ارزیابی از راه دور.....
۱۲۵	عوامل مؤثر بر ارزیابی از راه دور.....
۱۲۵	تاریخچه‌گیری.....
۱۲۷	انتخاب نوع فناوری.....
۱۲۷	انتخاب دستیار.....

۱۲۸		ملاحظات اخلاقی ارزیابی از راه دور.....
۱۲۹		شواهد علمی ارزیابی اختلالات گفتاروزبان از راه دور.....
۱۳۰		ارزیابی اختلالات تکاملی زبان از راه دور.....
۱۳۱		ارزیابی اختلالات صدای گفتار از راه دور.....
۱۳۲		ارزیابی اُتیسیم از راه دور.....
۱۳۲		غربالگری و ارزیابی تشخیصی اُتیسیم از راه دور.....
۱۳۳		ارزیابی گفتار، زبان و ارتباط در اُتیسیم از راه دور.....
۱۳۴		ارزیابی اختلالات صدا از راه دور.....
۱۳۵		ارزیابی اختلالات روانی گفتار از راه دور.....
۱۳۶		ارزیابی اختلالات بلع از راه دور.....
۱۳۷		ارزیابی آفازی و اختلالات گفتاری عصب‌زاد از راه دور.....
۱۳۸		پرسش‌های پایانی فصل.....
۱۳۸		فهرست منابع.....
۱۴۶		پیوست: شواهد علمی ارزیابی اختلالات گفتاروزبان از راه دور.....
۱۶۱		بخش دوم: روش‌های ارزیابی اختصاصی.....
۱۶۳		فصل هفتم: ارزیابی سیستم شنوایی.....
۱۶۳		اهمیت شنوایی.....
۱۶۴		شنوایی‌سنجی تن خالص و تفسیر آن.....
۱۶۴		مقدمه.....
۱۶۴		تجهیزات.....
۱۶۵		شنوایی‌سنجی راه هوایی.....
۱۶۷		شنوایی‌سنجی راه استخوانی.....
۱۶۷		تشخیص افتراقی افت‌های شنوایی.....
۱۶۹		تمپانومتري (ایمیتانس اکوستیک).....
۱۶۹		مقدمه.....
۱۷۱		انواع تمپانوگرام.....
۱۷۲		فرکانس پروب‌تن.....
۱۷۳		ایمیتانس اکوستیک پهن‌بند (WAI).....
۱۷۵		ارزیابی آستانهٔ بازتاب صوتی.....
۱۷۵		مقدمه.....
۱۷۷		تفسیر ARTs.....
۱۷۹		گسیل‌های صوتی گوش (OAEs).....
۱۷۹		مقدمه.....
۱۸۰		ویژگی‌های مشترک انواع OAE.....
۱۸۰		گسیل‌های صوتی خودبه‌خودی گوش (SOAE).....
۱۸۱		گسیل‌های صوتی برانگیختهٔ گذرای گوش (TEOAE).....
۱۸۲		گسیل‌های صوتی حاصل اعوجاج گوش (DPOAE).....
۱۸۳		اندازه‌گیری OAE در شنوایی‌شناسی.....

۱۸۴	 باید از کدامیک استفاده کرد: TEOAE یا DPOAE؟
۱۸۴	 معیارها.
۱۸۵	 غربالگری شنوایی نوزادان.
۱۸۵	 نتیجه‌گیری.
۱۸۵	 چکیده.
۱۸۶	 پاسخ‌های برانگیخته شنوایی: ABR و ASSR.
۱۸۶	 مقدمه‌ای بر پتانسیل‌های برانگیخته شنوایی.
۱۸۷	 پاسخ‌های پایدار در مقایسه با پاسخ‌های گذرا.
۱۸۸	 ثبت پاسخ ABR.
۱۸۹	 نمونه‌ای از پاسخ ABR و تفسیر آن.
۱۹۰	 ثبت پاسخ ASSR.
۱۹۱	 نمونه‌ای از پاسخ ASSR و تفسیر آن.
۱۹۲	 چکیده و نتیجه‌گیری.
۱۹۲	 اختلال پردازش شنوایی مرکزی.
۱۹۲	 مقدمه: پردازش شنوایی چیست؟
۱۹۴	 چه رفتارهایی در APD مشاهده می‌شود؟
۱۹۴	 اختلالات همراه (همبودی‌ها).
۱۹۵	 پردازش زبانی در مقابل پردازش شنیداری.
۱۹۵	 طبقه‌بندی APD.
۱۹۶	 چکیده و نتیجه‌گیری.
۱۹۶	 پرسش‌های پایانی فصل.
۱۹۶	 فهرست منابع.
۱۹۹	 فصل هشتم: ارزیابی اختلالات صدای گفتار.
۱۹۹	 مقدمه.
۲۰۱	 مفاهیم بنیادی و اصطلاح‌شناسی.
۲۰۴	 شیوه‌های ارزیابی تولید صدا.
۲۰۵	 اهداف ارزیابی‌های آوایی و واجی.
۲۰۵	 غربالگری اختلالات صدای گفتار.
۲۰۵	 مقیاس‌های غربالگری غیررسمی.
۲۰۶	 مقیاس‌های غربالگری رسمی.
۲۰۷	 ارزیابی جامع صداهای گفتاری: نمونه‌گیری از صداهای گفتاری در مجموعه ارزیابی.
۲۱۲	 آزمون تحریک‌پذیری.
۲۱۴	 ارزیابی اختلالات آواشناختی و واج‌شناختی براساس نسخه فارسی آزمون ارزیابی تشخیصی آوایی و واجی.
۲۱۹	 آزمون وابسته به بافت.
۲۲۰	 تعیین ماهیت الگوی خطا.
۲۲۲	 ارزیابی وضوح گفتار.
۲۲۲	 معیارهایی برای انتخاب ابزارهای ارزیابی واجی.
۲۲۳	 نمونه گفتار.

۲۲۳	شیوه ارائه محرک‌ها.....
۲۲۳	نمردهی و تحلیل.....
۲۲۳	آوانگاری و شیوه نمردهی.....
۲۲۴	درستی آوانگاری‌ها.....
۲۲۵	ارزیابی واجی در کودکان خردسال.....
۲۲۷	شیوه‌های ارزیابی مرتبط.....
۲۲۷	تاریخچه مراجع.....
۲۲۷	بررسی ساختار دهانی.....
۲۳۱	غربالگری شنوایی.....
۲۳۲	ادراک صدای گفتار/آزمون تمیز.....
۲۳۲	آزمون تمیز/ادراک گفتاری لاک.....
۲۳۵	آزمون تقابل واجی.....
۲۳۵	نتیجه‌گیری.....
۲۳۶	مطالعه موردی.....
۲۳۸	ارزیابی: تفسیر مورد.....
۲۳۹	پرسش‌های پایانی فصل.....
۲۴۰	فهرست منابع.....
۲۴۵	فصل نهم: ارزیابی اختلالات زبانی در کودکان پیش‌دبستانی.....
۲۴۵	مقدمه.....
۲۴۶	کلیات رشد زبان در کودکان پیش‌دبستانی.....
۲۵۰	تأخیر، اختلال و تفاوت زبانی.....
۲۵۱	نکات کلی در پیش‌ارزیابی و ارزیابی زبانی کودکان پیش‌دبستانی.....
۲۵۱	نقش پدر و مادر در ارزیابی زبانی کودکان پیش‌دبستانی.....
۲۵۲	اهمیت ارجاع به سایر متخصصان.....
۲۵۳	انواع ارزیابی‌های زبانی در کودکان پیش‌دبستانی.....
۲۵۳	آزمون‌های رسمی و استاندارد.....
۲۵۴	ارزیابی‌های غیررسمی.....
۲۶۷	پرسش‌های پایانی فصل.....
۲۶۸	فهرست منابع.....
۲۷۱	فصل دهم: ارزیابی زبان و خواندن و نوشتن در سنین مدرسه.....
۲۷۱	مقدمه.....
۲۷۲	شناسایی دانش‌آموزان نیازمند ارزیابی ارتباطی.....
۲۷۴	ارزیابی دانش‌آموزان نیازمند ارزیابی ارتباطی: تاریخچه‌گیری و مصاحبه بالینی.....
۲۷۲	ارزیابی در قالب یک چارچوب تلفیقی و یکپارچه.....
۲۷۷	آزمون‌های ارزیابی رسمی.....
۲۸۱	ارزیابی غیررسمی.....
۲۸۱	فعالیت‌ها.....
۲۸۲	متغیرهای مورد بررسی.....

۲۸۲	 واج‌شناسی
۲۸۲	 معنی‌شناسی
۲۸۴	 تکواژشناسی و نحو
۲۸۹	 کاربردشناسی
۲۹۵	 دانش فرازبانی
۲۹۶	 ارزیابی حافظه کاری و عملکردهای اجرایی
۲۹۶	 ارزیابی خواندن و نوشتن
۲۹۷	 ارزیابی مهارت‌های خواندن: کودکان تا پایه سوم ابتدایی
۲۹۷	 مهارت‌های درک خواندن
۲۹۹	 مهارت‌های نوشتن
۳۰۱	 پرسش‌های پایانی فصل
۳۰۱	 فهرست منابع
۳۰۳	 فصل یازدهم: ارزیابی اختلال طیف اُتیسْم
۳۰۳	 مقدمه: تاریخچه تحول در تشخیص اُتیسْم
۳۰۵	 معیارهای تشخیصی اختلال طیف اُتیسْم براساس DSM-V
۳۰۶	 شیوع اختلال طیف اُتیسْم
۳۰۷	 هسته‌های آسیب در اختلال طیف اُتیسْم
۳۱۲	 علائم هشداردهنده و اهمیت تشخیص زودهنگام
۳۱۳	 ارزیابی
۳۱۳	 مصاحبه بالینی
۳۱۴	 بیان نگرانی‌ها
۳۱۴	 تاریخچه رشدی
۳۱۵	 تاریخچه پزشکی
۳۱۶	 تاریخچه خانوادگی
۳۱۶	 تاریخچه آموزش و مداخله
۳۱۶	 رشد اجتماعی و بازی
۳۱۷	 عملکرد رفتاری
۳۱۷	 چالش‌های ارزیابی اختلال طیف اُتیسْم
۳۱۹	 مقیاس‌های ارزیابی رسمی
۳۱۹	 ابزارهای غربالگری
۳۲۳	 ابزارهای تشخیصی
۳۲۶	 نقش آسیب‌شناس گفتاروزبان پس از تشخیص اختلال طیف اُتیسْم
۳۲۷	 ارزیابی ارتباط پیش‌زبانی
۳۳۱	 ارزیابی ارتباط زبانی اولیه
۳۳۵	 ارزیابی کودکان با زبان پیشرفته یا کودکان دارای اُتیسْم سطح ۱
۳۳۵	 پارامترهای ارزیابی مرتبط با گفتار
۳۳۸	 مهارت‌های خواندن و نوشتن
۳۳۸	 واج‌شناسی و تولید

۳۳۹	نواخت
۳۳۹	آپراکسی دهانی غیر کلامی
۳۳۹	درک زبانی
۳۴۰	بازی
۳۴۲	مشکلات همراه و حیطه‌های مرتبط
۳۴۲	مهارت‌های حرکتی
۳۴۳	پردازش حسی
۳۴۴	پرسش‌های پایانی فصل
۳۴۴	فهرست منابع
۳۵۱	فصل دوازدهم: ارزیابی آفازی بزرگ‌سال
۳۵۱	مقدمه
۳۵۲	مبانی نظری و عملی در ارزیابی آفازی
۳۵۶	تاریخچه‌گیری در آفازی
۳۵۶	روش‌های ارزیابی غیررسمی در آفازی
۳۵۸	ارزیابی‌های نوروسایکولوژیک آفازی
۳۵۹	ارزیابی روانی‌زبانی آفازی (آزمون PALPA)
۳۶۵	مرور اصول کلی در ارزیابی آفازی
۳۷۰	ابزارهای غربالگری آفازی
۳۷۱	آزمون‌های جامع آفازی
۳۷۶	تحلیل گفتمان
۳۷۸	ارزیابی آفازی چندزبانه
۳۸۰	ارزیابی پیامد در آفازی
۳۸۰	ارزیابی کیفیت زندگی در آفازی
۳۹۰	مطالعه موردی: ارزیابی یک بیمار دارای آفازی فارسی زبان
۳۹۴	پرسش‌های پایانی فصل
۳۹۵	فهرست منابع
۴۰۳	فصل سیزدهم: ارزیابی اختلالات صدا
۴۰۳	ارزیابی‌های ابزار-دیداری صدا
۴۰۴	ویدیواستروپوسکوپ بالینی
۴۱۴	تصویربرداری با سرعت بالا
۴۲۱	برق‌نگاری چاکنای (EGG)
۴۲۳	ارزیابی‌های اکوستیک صدا
۴۲۳	تجزیه و تحلیل اکوستیک با استفاده از نرم‌افزار پرات
۴۳۲	ارزیابی‌های غیرابزاری صدا
۴۳۲	ارزیابی کیفیت زندگی در بیماران مبتلا به اختلال صدا
۴۳۴	ارزیابی از طریق معاینه با لمس و دست‌ورزی حنجره
۴۳۹	پرسش‌های پایانی فصل
۴۴۰	فهرست منابع

۴۴۱	 پیوست ۱
۴۴۲	 پیوست ۲
۴۴۳	 پیوست ۳
۴۴۵	 فصل چهاردهم: ارزیابی اختلالات روانی گفتار
۴۴۵	 مقدمه: اختلالات روانی گفتار و لکنت
۴۴۷	 معیارهای تشخیص اختلالات روانی گفتار و لکنت
۴۴۸	 تقسیم‌بندی انواع اختلالات روانی گفتار و لکنت
۴۴۸	 غربالگری و ارزیابی اولیه
۴۵۰	 مصاحبه و تاریخچه‌گیری در اختلالات روانی گفتار
۴۵۲	 ارزیابی لکنت در کودکان پیش‌دبستانی
۴۵۲	 ارزیابی رفتارهای اولیه و ثانویه
۴۵۶	 ارزیابی احساسات، نگرش و مهارت‌های ارتباطی
۴۶۵	 ارزیابی تأثیر لکنت بر کودک و خانواده وی
۴۵۷	 ارزیابی لکنت در کودکان مدرسه‌رو
۴۵۷	 ارزیابی رفتارهای اولیه و ثانویه
۴۵۷	 ارزیابی احساسات، نگرش و مهارت‌های ارتباطی
۴۵۷	 ارزیابی تأثیر لکنت بر کودکان مدرسه‌رو
۴۵۸	 ارزیابی لکنت نوجوانان و بزرگسالان
۴۵۸	 ارزیابی رفتارهای اولیه و ثانویه
۴۵۹	 ارزیابی احساسات، نگرش و مهارت‌های ارتباطی
۴۶۰	 ارزیابی تأثیر لکنت بر فرد و کیفیت زندگی
۴۶۰	 ارزیابی‌های جانبی در لکنت
۴۶۲	 ارزیابی کلاترینگ
۴۶۶	 ارزیابی مداوم و پویا در اختلالات روانی گفتار
۴۶۸	 پرسش‌های پایانی فصل
۴۶۸	 فهرست منابع
۴۷۱	 فصل پانزدهم: ارزیابی اختلالات تغذیه و بلع
۴۷۱	 ارزیابی اختلال بلع، تغذیه در نوزادان و کودکان
۴۷۱	 مقدمه
۴۷۲	 مشاهده بالینی
۴۷۲	 علت‌شناسی و ویژگی‌های اختلالات تغذیه و بلع در نوزادان و کودکان
۴۷۳	 ارجاع به‌منظور شناسایی و ارزیابی وضعیت تغذیه و بلع کودکان
۴۷۴	 نشانه‌ها و علائم بالینی اختلالات تغذیه و بلع در نوزادان و کودکان
۴۷۹	 رویکردهای ارزیابی عملکرد بلع در نوزادان و کودکان
۴۸۴	 ارزیابی دستگاهی اختلالات بلع و تغذیه در نوزادان و کودکان
۴۸۴	 سونوگرافی اولتراسوند
۴۸۵	 ارزیابی اندوسکوپی فایبروپتیک بلع (FEES)
۴۸۵	 برق‌نگاری عضله

۴۸۵	 استتوسکوپ
۴۸۶	 ارزیابی ویدیوفلوروسکوپی عملکرد بلع
۴۸۷	 مانوفلوروسکوپی
۴۸۹	 ارزیابی اختلال بلع بزرگسالان
۴۸۹	 مقدمه
۴۸۹	 علائم و نشانه‌های دیسفاژی
۴۹۰	 غربالگری
۴۹۲	 ارزیابی بالینی
۴۹۳	 لوله‌های ترکیبستومی، لوله‌گذاری و تهویه مکانیکی
۴۹۸	 تاریخچه‌گیری
۴۹۹	 ارزیابی آناتومی دهان
۵۰۳	 آیا در ارزیابی بالینی، بلع آزمایشی انجام می‌شود؟
۵۰۵	 وسایل به کاربرده‌شده در ارزیابی بلع
۵۰۵	 ارزیابی دستگاهی بلع
۵۰۶	 سونوگرافی (اولتراسوند)
۵۰۶	 ویدیواندوسکوپی
۵۰۷	 ویدیوفلوروسکوپی
۵۱۶	 سین تی گرافی
۵۱۷	 برق‌نگاری عضله (EMG)
۵۱۸	 برق‌نگاری چاکنای (EGG)
۵۱۸	 ضبط صداهاى مربوط به بلع
۵۱۸	 ارزیابی صداهاى مربوط به تنفس
۵۱۸	 مانومتري حلقى
۵۲۰	 پرسش‌های پایانی فصل
۵۲۰	 فهرست منابع
۵۲۵	 فصل شانزدهم: ارزیابی گفتار و عملکرد دریچه نرم‌کامی حلقى در افراد با شکاف لب و کام
۵۲۵	 مقدمه
۵۲۶	 علل اختلالات ارتباطی در کودکان با شکاف لب و کام
۵۲۶	 ناهنجاری‌های دندانی و یا اکلوزنی (جفت‌شدگی دندانی)
۵۲۷	 کم‌شنوایی
۵۲۷	 انسداد راه هوایی فوقانی
۵۲۷	 بدعملکردی نرم‌کامی حلقى (VPD)
۵۲۸	 ضرورت مراقبت تیمی شکاف لب و کام
۵۲۹	 نیاز به مراقبت تیمی
۵۲۹	 انواع تیم‌ها
۵۳۰	 ارزیابی و غربالگری در سنین مختلف
۵۳۰	 زمان‌بندی ارزیابی
۵۳۰	 اولین سال بعد از تولد

۵۳۰	ارزیابی‌های دوره‌ای و غربالگری‌های سالیانه.....
۵۳۱	مصاحبه تشخیصی مهارت‌های زبانی و ارتباطی.....
۵۳۱	غربالگری زبان.....
۵۳۲	ارزیابی جنبه‌های ارتباطی و زبانی.....
۵۳۳	مدل ارزیابی.....
۵۳۴	سطح یک ارزیابی.....
۵۳۴	سطح دو ارزیابی.....
۵۳۵	سطح سه ارزیابی.....
۵۳۶	سطح چهار ارزیابی.....
۵۳۶	ارزیابی سیستم گفتار.....
۵۳۶	ارزیابی ادراکی گفتار.....
۵۳۷	ارزیابی تولید.....
۵۳۹	ارزیابی تشدید.....
۵۳۹	اختلالات تشدید.....
۵۴۲	شکلک چهره‌ای.....
۵۴۲	همخوان‌های ضعیف یا حذف‌شده.....
۵۴۲	طول گفته کوتاه.....
۵۴۳	ارزیابی آواسازی.....
۵۴۳	ارزیابی وضوح گفتار.....
۵۴۴	طرحواره‌ای برای ارزیابی گفتار شکاف کام.....
۵۵۱	معاینه ساختارهای دهانی.....
۵۵۱	وسایل مورد نیاز برای انجام ارزیابی داخل دهانی.....
۵۵۲	ارزیابی ساختمان و عملکرد.....
۵۵۲	ارزیابی چشم‌ها.....
۵۵۲	ارزیابی گوش.....
۵۵۲	ارزیابی لب‌ها.....
۵۵۳	ارزیابی بینی و راه هوایی فوقانی.....
۵۵۳	ارزیابی دندان‌ها و جفت‌شدگی فک‌ها.....
۵۵۴	ارزیابی زبان.....
۵۵۴	ارزیابی لوزه‌ها.....
۵۵۵	ارزیابی لثه‌ها و سخت‌کام.....
۵۵۶	ارزیابی نرم‌کام و زبان کوچک.....
۵۵۸	ارزیابی دیواره خلفی و دیواره‌های جانبی حلق.....
۵۵۸	ارزیابی اپی‌گلوت.....
۵۵۹	جمع‌بندی.....
۵۵۹	آزمون‌های استاندارد برای ارزیابی‌های ادراکی گفتار.....
۵۶۱	ارزیابی‌های دستگاهی.....
۵۶۱	مقدمه.....
۵۶۱	ارزیابی‌های دستگاهی مستقیم.....

۵۶۱	ویدئوفلوروسکوپی.....
۵۶۲	نیزوفارینگوسکوپی (بینی حلق‌نگری).....
۵۶۳	MRI.....
۵۶۳	ارزیابی‌های دستگاهی غیرمستقیم.....
۵۶۳	نیزومتری.....
۵۶۴	ایروداينامیک گفتار.....
۵۶۵	نوآوری‌ها در حیطه ارزیابی گفتار در شکاف کام.....
۵۶۵	اولتراسوند.....
۵۶۵	تشخیص افتراقی و توصیه‌های بالینی.....
۵۶۶	پرسش‌های پایانی فصل.....
۵۶۶	فهرست منابع.....
۵۶۹	فصل هفدهم: ارزیابی اختلالات شناختی ارتباطی.....
۵۶۹	مقدمه.....
۵۷۰	حیطه کاری و تعاملات میان‌رشته‌ای.....
۵۷۰	آسیب‌شناسی.....
۵۷۰	اختلالات وراثتی.....
۵۷۰	اختلالات اکتسابی.....
۵۷۰	اختلالات عصبی پیش‌رونده.....
۵۷۰	اختلالات عصبی غیرپیش‌رونده.....
۵۷۰	سایر اختلالات غیرپیش‌رونده.....
۵۷۱	غربالگری.....
۵۷۵	ارزیابی.....
۵۷۵	تاریخچه‌گیری.....
۵۷۶	ارزیابی رسمی.....
۵۷۸	ارزیابی غیررسمی.....
۵۷۸	توجه.....
۵۸۰	جهت‌یابی.....
۵۸۱	حافظه.....
۵۸۴	سازمان‌دهی شناختی زبانی.....
۵۸۵	زبان.....
۵۸۵	عملکردهای اجرایی و فرآیندهای فراشناختی.....
۵۸۷	بینش و سازگاری با ناتوانی.....
۵۸۷	ارتباط غیرکلامی.....
۵۸۷	گزارش موردی از بیمار مبتلا به اختلالات شناختی ارتباطی.....
۵۹۰	پرسش‌های پایانی فصل.....
۵۹۱	فهرست منابع.....
۵۹۲	پیوست ۱. فرم ارزیابی زبانی/شناختی ارتباطی.....
۵۹۶	پیوست ۲. فرم ارزیابی اختلالات شناختی ارتباطی.....

۵۹۹	 پیوست ۳. فرم تریخس اختلالات شناختی-ارتباطی.....
۶۰۱	 فصل هجدهم: ارزیابی اختلالات گفتاری عصب‌زاد.....
۶۰۱	 مقدمه.....
۶۰۲	 اهداف ارزیابی حرکات گفتاری و غیرگفتاری.....
۶۱۲	 ارزیابی اختلالات حرکتی گفتار.....
۶۱۵	 معاینات عصب‌شناختی عمومی.....
۶۲۲	 ارزیابی مشاهده‌ای مکانیسم گفتار.....
۶۳۲	 ارزیابی‌های ادراکی مکانیسم حرکتی گفتار.....
۶۴۶	 ارزیابی‌های ابزاری زیرسیستم‌های تولید گفتار.....
۶۶۴	 آزمون‌های استاندارد آپراکسی گفتار.....
۶۶۷	 خلاصه‌ای از ارزیابی اختلالات حرکتی گفتار.....
۶۶۸	 پرسش‌های پایانی فصل.....
۶۶۸	 فهرست منابع.....
۶۷۱	 فصل نوزدهم: ارزیابی گفتاروزبان در خرده‌فرهنگ‌ها و چندزبانگی.....
۶۷۱	 مقدمه.....
۶۷۲	 تعاریف.....
۶۷۲	 فرهنگ.....
۶۷۲	 دوزبانگی.....
۶۷۳	 فرهنگ‌پذیری.....
۶۷۳	 اطلاعات پیش‌از ارزیابی.....
۶۷۴	 آشنایی با فرهنگ مراجع.....
۶۷۴	 تفاوت یا اختلال زبانی.....
۶۷۶	 آشنایی با تاریخچه مراجع و فرم‌های تاریخچه‌گیری در کودک و بزرگسال.....
۶۷۹	 آشنایی با الگوهای ارتباطی طبیعی در حوزه زبان غالب مراجع.....
۶۸۰	 ارزیابی کودکان با فرهنگ‌ها و زبان‌های مختلف.....
۶۸۳	 رویکردهای ارزیابی رشد زبان در کودکان دوزبانه.....
۶۸۴	 ارزیابی زبان اول (L1).....
۶۸۷	 تشخیص‌گذاری.....
۶۹۱	 آزمون‌های ارزیابی بومی در ایران.....
۶۹۲	 مطالعه موردی.....
۶۹۳	 پرسش‌های پایانی فصل.....
۶۹۳	 فهرست منابع.....
۶۹۶	 پیوست ۱: پرسشنامه زبان و تکامل آلبرتا (ALDeQ).....
۷۰۰	 پیوست ۲: پرسشنامه محیط زبانی آلبرتا (ALEQ).....
۷۰۷	 واژه‌نامه اصطلاحات تخصصی.....
۷۳۷	 واژه‌نامه آزمون‌ها.....
۷۴۳	 نمایه موضوعی.....

پیش‌گفتار

کتاب حاضر کتابی جامع در حوزه ارزیابی گفتار و زبان و اختلالات آن و حاوی روش‌های انجام کار، پیشنهادهایی برای اجرای دقیق و ماهرانه و یا مهم‌ترین و مفیدترین اطلاعات در مورد موضوع‌های تخصصی است که با عنوان درسنامه تعریف گردید. درسنامه جامع روش‌های ارزیابی در آسیب‌شناسی گفتار و زبان^۱ به سفارش و حمایت مرکز مطالعات و توسعه آموزش (EDC) دانشگاه علوم توان‌بخشی و سلامت اجتماعی در جهت ترویج تألیف کتاب‌های مفید، کاربردی و وزین بومی با دعوت از نویسندگان صاحب‌نظر ایرانی داخل و خارج از کشور و به همت و قلم آنان تدوین گردید.

از همان ابتدای نگارش چند نکته مورد توافق نویسندگان قرار گرفت. اول اینکه کتاب شامل دانش، نتایج تحقیقات و گزارش‌های علمی جهان و ایران باشد؛ لذا در هر موضوع سعی شد حتماً نتایج تحقیقات بومی برای استفاده بالینی و پژوهشی خوانندگان گنجانده شود. نکته دیگر مربوط به معادل‌سازی اصطلاحات تخصصی است. در این درسنامه سعی شد تا حد امکان از معادل‌های مفهومی استفاده شود تا مفهوم‌سازی اصطلاح مربوطه را برای خواننده آسان‌تر کند. در مواردی که برای اصطلاح هیچ معادل فارسی یافت نشد، از املای اصطلاح خارجی به شکل درست آن استفاده و با اعراب‌گذاری همراه گردید. لازم به ذکر است کلمه‌هایی مانند «آپراکسی» و «آتیسم» به همان شکل رایج و مصطلح میان آسیب‌شناسان گفتار و زبان مورد استفاده قرار گرفت. اعراب‌گذاری در سراسر متن در محل‌هایی که امکان اشتباه خواندن وجود داشت به کار رفت. همچنین در تمام متن اصطلاحات یکدست و برای سهولت خواندن، پانویس‌ها در هر فصل تکرار شد. نکته دیگر مورد توافق مربوط به روش منبع‌نویسی و نکوور بود تا از شلوغی متن به واسطه تکرار نام‌های زیاد جلوگیری گردد.

در این درسنامه تمامی حوزه‌ها و زیرحوزه‌های اختلالات ارتباط، زبان، گفتار و بلع پوشش داده شده است. کتاب از ۱۹ فصل شامل هدف‌های یادگیری، زیربخش‌ها و متن فصل، پرسش‌های پایانی، فهرست منابع و پیوست‌هایی در برخی از فصل‌ها تشکیل شده است. سعی شد از تصاویر گرافیکی، جدول‌ها و نمودارهای اصیل استفاده شود ولی در بسیاری از موارد که نمودار یا شکل از کتاب اصلی به دست آمده است، در شرح تصویر، منبع مربوطه قید گردید. واژه‌نامه اصطلاحات تخصصی، واژه‌نامه آزمون‌ها و نمایه موضوعی در بخش انتهایی کتاب آورده شده است.

امید است این درسنامه بتواند مورد استفاده علمی و بالینی دانشجویان گفتاردرمانی و آسیب‌شناسان گفتار و زبان و همچنین پژوهشگران، متخصصان و دانشجویان سایر رشته‌های مرتبط واقع گردد. بدیهی است که متن خالی از اشکال نیست و پیشنهادات اصلاحی خوانندگان گرامی می‌تواند به ویرایش و بهبود ویراست‌های بعدی کتاب بیانجامد.

دکتر فریا یادگاری

ویراستار

بخش اول

اصول و روش های عمومی ارزیابی

مقدمه‌ای بر روش‌ها و فلسفه ارزیابی در آسیب‌شناسی گفتاروزبان

نویسنده: دکتر فریبا یادگاری، عضو هیئت علمی دانشگاه علوم توان‌بخشی و سلامت اجتماعی

هدف‌های یادگیری

از خواننده انتظار می‌رود پس از خواندن این فصل:

۱. انواع روش‌های ارزیابی مورد استفاده در آسیب‌شناسی گفتاروزبان را بشناسد.
۲. تعریف و کارکرد آزمون‌های هنجار مرجع را بداند.
۳. تعریف و کارکرد آزمون‌های معیار مرجع را بداند.
۴. نقش ارزیابی غیررسمی را در تشخیص و طراحی مداخله توصیف نماید.
۵. نحوه استفاده از ارزیابی پویا را برای طراحی مداخله بداند.
۶. حوزه‌های ارزیابی فراتر از درک و بیان زبان را تعریف کند.
۷. موارد مختلف سیاهه ارزیابی در آسیب‌شناسی گفتاروزبان را بشناسد.

مقدمه

برای تشریح فرآیند ارزیابی در اختلالات گفتاروزبان، لازم است فلسفه زیربنای ارزیابی در آسیب‌شناسی گفتاروزبان، اصول و روش‌های آن را مورد بررسی قرار دهیم. در این فصل ابتدا ارزیابی را تعریف می‌کنیم، سپس به فلسفه، اصول و روش‌های حاکم بر ارزیابی در آسیب‌شناسی گفتاروزبان می‌پردازیم.

ارزیابی فرآیندی است که در طی آن داده‌هایی جمع‌آوری می‌گردد؛ این داده‌ها که از عملکرد مراجع در رابطه با تکالیف خاصی حاصل می‌شود در کنار هم قرار می‌گیرد تا تصویر مناسبی از وضعیت فرد به ما بدهد. انتظار می‌رود این تابلو یکپارچه و قابل تفسیر باشد. تفسیر به دست آمده برای ایجاد برچسب تشخیصی به کار می‌رود. به این مرحله تشخیص^۱ می‌گوییم. قبل از مرحله تشخیص، مرحله سرنده و غربالگری اولیه است که برای تعیین وجود یک وضعیت به کار می‌رود. به این ترتیب، براساس گردآوری داده‌های غربالگری، در صورت وجود اختلال نیاز است ارزیابی‌هایی انجام دهیم تا به تشخیص برسیم. نتایج ارزیابی استفاده‌های زیادی دارد شامل نیاز به ارجاع فرد به سایر متخصصان، نیاز به مداخله و درمان، تعیین اهداف درمان، تخمین طول دوره درمان، تصمیم‌گیری در مورد شکل انفرادی یا گروهی درمان، تعیین میزان موفقیت درمان و برآورد زمان خاتمه دادن به مداخله (۱).

1. diagnosis

فلسفه که نوع نگاه ما به جهان را تعیین می‌کند و در نظم‌بخشی ذهنی به پدیده‌های اطرافمان به ما کمک می‌نماید (۲) در فعالیت بالینی ارزیابی نیز به درمانگران امکان می‌دهد که چارچوب باورهای خود را در رابطه با جنبه‌های مهم ارزیابی شکل دهند. فلسفه ارزیابی می‌تواند به تعیین نقش‌های درمانگر کمک کند، «باورهای» مهم حرفه‌ای درمانگر را شکل دهد، به‌عنوان چارچوبی برای هدایت و توجیه تصمیم‌های بالینی عمل کند، ایجاد ارتباط با مراجعان، خانواده‌ها، همکاران، مدیران و سایر متخصصان را تسهیل کند و «راهنمای» مستمر توسعه حرفه‌ای باشد (۳). فلسفه ارزیابی ما را به این سمت هدایت می‌کند که ارزیابی موثق و معتبری داشته باشیم که با اهداف توان‌بخشی هماهنگ باشد. براساس ارزیابی، نسبت به وضعیت مراجع، سرعت تغییرات، یادگیری و پیش‌آگهی او بینش پیدا می‌کنیم. فلسفه ارزیابی نقطه تمرکز نگاه ما به مراجع را تعیین می‌نماید و نواحی قوت، ضعف و چالش او را مشخص می‌کند. ارزیابی باید قدرت یادگیری و بهبود را به نمایش بگذارد. این نگاه باعث می‌شود راهکارهای متعددی برای مداخله پیش روی ما گذاشته شود.

اگر ارزیابی بر پایه اصول باشد باعث ایجاد انسجام و یکپارچگی در انجام آن می‌شود (۴)؛ دست‌کم اصول زیر را به‌عنوان اساس ارزیابی می‌توانیم به کار بندیم:

۱. ارزیابی مؤثر یک ارزیابی کامل است. ارزیابی کامل به‌معنای ارزیابی بیش از حد نیست و نباید وقت و هزینه زیادی تحمیل نماید اما لازم است اطلاعات مربوط را به شکلی کامل در خود جای دهد. به عبارت دیگر هرگاه بخواهیم به برچسب تشخیصی درست برسیم و توصیه‌های درمانی دقیق و مناسب داشته باشیم لازم است ارزیابی کاملی داشته باشیم.
۲. ارزیابی مؤثر و مفید شامل ترکیب و تلفیقی از انواع روش‌های ارزیابی است. این روش‌ها شامل مصاحبه، پرونده‌گیری، آزمون‌های رسمی، ارزیابی‌های غیررسمی و مشاهده است.
۳. ارزیابی زمانی درست و مؤثر است که از روایی^۱ آن اطمینان حاصل نماییم. روا بودن ارزیابی به معنای آن است که واقعاً مهارت‌های مورد نظر ما را بسنجد.
۴. ارزیابی خوب باید معتبر^۲ باشد. اعتبار ارزیابی شامل این است که هرگاه ارزیابی را تکرار نماییم نتایج مشابهی به دست آوریم و هرگاه توسط درمانگران دیگری همین ارزیابی‌ها صورت گیرد باز هم نتایج مشابه به دست بیاید. البته این امر در صورتی صادق است که وضعیت مراجع در اثر عواملی مانند گذشت زمان یا آموزش تغییر معنی‌داری نکرده باشد.
۵. ارزیابی درست و مؤثر ارزیابی است که با سن، جنسیت، زبان، خرده‌فرهنگ، جغرافیای سکونت و زیست و سطح هوشی و مهارت فرد متناسب باشد (۴). در کشور ما قومیت‌های گوناگون با فرهنگ‌ها، زبان‌ها، گویش‌ها و لهجه‌های متعددی زندگی می‌کنند. نیاز است حین ارزیابی به موضوع تفاوت‌ها دقت داشته باشیم، در غیر این صورت تفاوت زبانی را به‌عنوان اختلال زبانی تعبیر خواهیم کرد.

با در نظر گرفتن و اهمیت دادن به این اصول ارزیابی، لازم است جمع‌آوری داده، دسته‌بندی، جمع‌بندی، نتیجه‌گیری، به‌اشتراک‌گذاری نتایج ارزیابی و نهایتاً ارائه توصیه‌های درمانی و مشورتی صورت پذیرد. برینتون و همکاران (۲۰۲۱) هفت مؤلفه برای ارزیابی قید می‌کنند (۴):

۱. تاریخچه‌گیری^۳ کنید. این تاریخچه در رابطه با مراجع، اطرافیان، خانواده و مراقبان اوست. در اینجا لازم است اطلاعات پزشکی، رشد، علایم، تغییرات و درمان‌های قبلی به دست آید.
۲. با خود مراجع، خانواده، اطرافیان مؤثر، یا مراقبان او مصاحبه نمایید.